

STRESZCZENIE rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Joanny Matuszewskiej pt. *Pomiędzy malarstwem, rzeźbą i architekturą – twórczość Stefana Krygiera*

Rozprawa doktorska pt. *Pomiędzy malarstwem, rzeźbą i architekturą – twórczość Stefana Krygiera* jest pierwszym pełnym opracowaniem dotyczącym twórczości architekta i artysty plastyka Stefana Krygiera. W pracy podjęto próbę skonfrontowania jego działalności z trendami projektowymi i artystycznymi, które kształtowały się w określonych w rozprawie ramach czasowych (okres od momentu rozpoczęcia studiów w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi (lata 1947-1951) oraz na Politechnice Warszawskiej (1959-1963) aż do śmierci artysty). Nie sposób jednak pominąć w twórczości Krygiera znaczącego wpływu zdarzeń wcześniejszych, przede wszystkim aktywności pierwszej awangardy, a zwłaszcza nurtów takich, jak: kubizm, futuryzm, konstruktywizm, suprematyzm, neoplastycyzm oraz koncepcji Władysława Strzemińskiego i Katarzyny Kobro.

Zakres tematyczny badań obejmuje różne typy działalności plastycznej oraz architektoniczno-urbanistycznej. Składają się na niego obrazy olejne, tempery, gwasze, rysunki, grafiki, reliefy, rzeźbiarskie formy przestrzenne oraz projekty architektoniczne i urbanistyczne – zarówno koncepcyjne, jak i zrealizowane.

Zróżnicowana działalność Krygiera dotyka wielu dziedzin z zakresu projektowania – architektury, urbanistyki, form tzw. małej architektury, identyfikacji wizualnej, a także twórczości malarskiej, rzeźbiarskiej oraz dydaktycznej. W pracach artysty odnaleźć można liczne inspiracje. Krygier w swojej twórczości podejmuje dialog z różnymi zjawiskami kultury, najsilniej jednak zarysował się wpływ osobowości Władysława Strzemińskiego. Analiza dorobku Krygiera jest o tyle trudna, że jego twórczość nie posiada precedensu we współczesnym malarstwie czy rzeźbie architektoniczno-geometrycznej.

Czynnikiem wspólnym, łączącym wszystkie dziedziny twórczości Stefana Krygiera jest przestrzeń, zarówno ta postrzegana na obrazach, skonstruowana za pomocą działań rzeźbiarskich, jak i zaprojektowana architektonicznie. Całe swoje zawodowe życie poświęcił na badanie wzajemnych relacji kształtów i kolorów oraz zagadnienie percepcji. *Architektonizacja*, wywodząca się ze sposobu myślenia Strzemińskiego, była dla Krygiera metodą na scalenie różnych stref architektonicznych poprzez analogię proporcji, kształtu

i barwy. Znalazło to odzwierciedlenie w zaproponowanej przez niego koncepcji latarni morskiej w Ustce jako rzeźby przestrzennej wraz z propozycją systemu identyfikacji wizualnej dla miasta.

Oprócz poszukiwania metody tworzenia spójności otaczającej nas przestrzeni Krygier interesował się również działaniami na elementach modułowych. W ramach pleneru plastycznego „Przestrzeń miasta” w Chełmie (1978) artysta opracował moduł, z którego można budować różnego rodzaju obiekty przeznaczone do przestrzeni publicznych. Projektant stworzył zestaw elementów, które można dowolnie łączyć w pionie i poziomie. Daje to możliwość zastosowania go jako mebla miejskiego i rekreacyjnego, akcentów oświetleniowych, ale także jako urządzeń służących dzieciom do zabawy.

Krygiera interesował problem humanizacji rozległych przestrzeni osiedlowych, oswojenia ich skali i dostosowania do potrzeb człowieka. Dążył do wprowadzania zagadnień plastyki do architektury, m.in. we wprowadzaniu na elewacje prefabrykowanych elementów rzeźbiarskich, które miały być stosowane jako formy modułowe.

Nad zagadnieniem modułowości i elementów powtarzalnych pracował także ze studentami. Dydaktyka była dla Krygiera istotnym obszarem działalności, w którym mógł się realizować. Traktował ją komplementarnie z pozostałymi dziedzinami twórczości. Ucząc przyszłych projektantów, mógł pośrednio oddziaływać na kształtowanie przestrzeni. Zadania opracowane przez niego dla studentów wyrabiały wrażliwość na kształty. Ćwiczenia pozornie czysto plastyczne znajdują przełożenie na wyrabianie umiejętności takich, jak: projektowanie elewacji, planów czy też złożonych układów brył architektonicznych. Dokonywało się to poprzez poznawanie zasad kompozycji z różnych elementów i analizowanie relacji pomiędzy pojedynczymi częściami składowymi, a także ich stosunkiem do całej formy.

Tematyka podejmowanych ze studentami zagadnień koncentrowała się wokół problemów dotyczących współzależności architektury z innymi dziedzinami sztuki, co stanowiło naturalną kontynuację zainteresowań Krygiera jako architekta i artysty.

Nieustannie postulował konieczność włączenia zagadnień plastyki do architektury, urbanistyki i działań im pokrewnych. Jako łodzianin angażował się w sprawy związane z polepszeniem wizerunku swojego miasta. Sporządził teoretyczne opracowanie dotyczące przebudowy ulicy Piotrkowskiej z uwzględnieniem przekształcenia jej w reprezentacyjną promenadę Łodzi. Znamienne jest jego podejście do kształtowania nowej zabudowy oraz określanie parterów mianem „wizytówek współczesności”. Jego poglądy świadczą o szacunku

dla przeszłości rozumianej jako świadectwo minionego czasu. A przy tym był otwarty na trendy nowoczesności.

Jako architekt związany z „Miastoprojektem-Łódź” był projektantem obiektów usługowych i użyteczności publicznej. Jako urbanista, pracując często żoną Krystyną, zajmował się wieloma łódzkimi osiedlami i dzielnicami przemysłowo-magazynowymi.

Twórczość Krygiera charakteryzują interdyscyplinarność i wielopłaszczyznowość. Dorobek artysty świadczy o jego ciągłych poszukiwaniach, szerokich zainteresowaniach, a cała jego twórczość odznacza się wyraźną analogią pomiędzy różnymi obszarami aktywności – malarstwem, formami przestrzennymi i użytkowymi oraz architekturą.